

חלק פרק אחד עשר מנהדרין

קד.

עין משפט
נר מצוה

א [מ"י פ' י"א מהלכות
עדות דין י ופ"ג מהל'
תשובה דין ה]:

תורה אור השלם

1. מדרע שובכה העם
היה ירושלם משכה
צצת החיוקו בתרמית
אמנו לשוב:
2. אבותיכם איה הם
הנבאים העלולים חיו:
זכריה א:
3. אך דברי וחקי אשר
היותי אף עבדי הנביאים
לצוא השינו אבותיכם
ישובו ויאמרו כאשר
ומם יצאות לעשות
כל דרכינו וכמעללנו
כן עשה אתנו:

זכריה א ו

4. כֹּה אָמַר יי אֵל זֶה סֵפֶר
בְּרִיתוֹת אִמְכֶם אֲשֶׁר
שָׁלַחְתִּיהָ אוֹ מִי מְנוּשֵׁי
אֲשֶׁר מִכְרִיתִי אֶתְכֶם לוֹ
הֵן בְּעוֹנוֹתֵיכֶם נִמְכַּרְתֶּם
שְׁלָחָה
בְּכַפְשֵׁיכֶם
אִמְכֶם:
יִשְׁעִיהוּ נ א
5. וְעַתָּה עֲשׂוּ בִי אָדָם
אֵל דָּוָד לֵאמֹר בִּיד דָּוִד
עֲבַדִּי הוֹשִׁיעַ אֶת עַמִּי
יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים
מִיַּד כָּל אֲבִיבִיהֶם:

- שמואל ב ג יח
6. וְאָמְרָת אֱלִיהֶם כֹּה
אָמַר יי עֲבֹאוֹת אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל הִנְנִי שֹׁלַח
לְקַחְתִּי אֶת נְבוֹכַדְרֶאצַּר
מֶלֶךְ בָּבֶל עֲבָדִי וְשִׁמְתִּי
בְּכֶסֶּאֱוֹ מִמַּעַל לְאַבְנִים
הָאֵלֹהִים אֲשֶׁר טַמְנֹתִי וְנָטָה
אֶת שְׁפִירוֹ עֲלֵיהֶם:

- יִרְמְיָהוּ מִגַּי
 7. וְהֶעֱלָה עַל רוּחָם הָיוּ
 לֹא תִהְיֶה אֲשֶׁר אַתֶּם
 אֹמְרִים נְהִיָּה כְּגוֹיִם
 בְּמִשְׁפָּחוֹת הָאָרְצוֹת
 לְשֶׁרֶת עֵץ וְאֶבֶן:

- יחזקאל כ לב
8. וַיִּסְרוּ לַמִּשְׁפָּט אֱלֹהֵיו
וּתְרוּנָה: יַשְׁעִיחוּ כַח כּו
9. וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל
אֲשֶׁר עַל הַנְּהָר אֶרֶץ בְּנֵי
עַמּוּזָה לֵאמֹר הִנֵּה
עִם יָצָא מִמִּצְרַיִם הִנֵּה
בִּקְשָׁה אֶת עֵין הָאֶרֶץ וְהוּא
יֵשֵׁב מִמֶּלֶךְ:

- במדבר כב ה
10. וַיֵּשֶׁא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר
נָאם בְּלָעַם בְּנוֹ בְּעַר וְנָאם
הַגִּבֹּר שְׁתֵּם הָעֵינִן:

11. יְשׁוּבוּ רְשָׁעִים
לְשִׁאוּלָה בְּלֹא גוֹיִם שְׂבָחִי
אֱלֹהִים: תְּהִלִּים ט יח
12. מִי מִנָּה עֶפְרַיִם יַעֲקֹב
מִסֶּפֶר אֶת רֹבַע יִשְׂרָאֵל
תָּמַת נֶפֶשׁ מוֹת יִשְׂרָאֵל
יִתְּנִי אֲחֵרִיתִי בְּמֹדוֹ:

- במדבר כג י
13. ועתה הנני הולך
לעמי לכה אינעץך אשר
עשה העם הזה לעמך
באחרית הימים:

- במדבר כד יד
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי וְיָסַדְתִּי
עָלַי חֲזָקָה וְנִשְׁכַּחְתִּי מִן
הַיָּדָיו וְיָסַדְתִּי עָלַי חֲזָקָה

- במדבר כב ז
15. וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לִינוּ
פֹּה הַלֵּילָה וְהִשְׁבֵּתִי
אֶתְכֶם דָּבָר כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר
יְיָ אֱלֹהֵי וַיִּשְׁבוּ שְׂרֵי מוֹאָב
עִם בָּלְעָם:

- במדבר כב ח
16. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל
בְּלָעֶם לֹא תִלָּךְ עִמָּהֶם
לֹא תֹאדָר אֶת הָעָם בִּי
בְרוּךְ הוּא:

- במדבר כב יב
17. וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל
בְּלָעִם לֵאמֹר לוֹ
אֲנִי לִקְרֹא לְךָ בְּאוֹ

- כָּרַעְתּוֹ: שְׂמוּאֵל בֶּן גִּלְיָה
בִּי שׁוּס וַיִּפֹּל רֶכְבּוֹ אַחֲרָיו:
וַיֵּשֶׁר אֶסְתֵּר עָלֶיהָ וַיֹּאמֶר
רַגְלֶיהָ כָּרַע נָפֹל שָׁכַב בֵּין

מסורת הש"ס

דקא **אסי מיהודה**. דקאמך לו דודס
ומיודעי שהיה קורא לאחיטופל מיודעי
כדוד: **מואב סיר רחלי**. דוד דקא
במחוי סער וננטרע על עסקי רחילי
אזעיל ארום בגן עדן: **אם יבא**
דוד שחרג את הפלשתי. ויעקב לפניך
עוד שאתה וותן חלק לדואג לאחיטופל
לעוד"כ מה אתה עושה להפסי דעמו
שהם היו שונאין אותו: **אמר להם**
עלי. לפייסן ולעשותן ריעים ואהובים
הה לזה והיינו התרועעי לשון ריעות:
ושמואל אמר. מאי תשובה נאחת
כה"ג [בארן] ערה בני אדם וכו':
עבד שמכרו עבד. ומאחר שזכרנו
הקצ"ה לנבוכדנצר וגרשנו מעליו
יקם לו עלינו כלום: **מאי דכתיב**
ודוד עבד נבוכדנצר עבדי. שקראו
לאותו רשע עבד כמו שקראו לדוד
דכתיב בסוף ירמיה (מג) **הנני**
שולח ולקחתי את נבוכדנצר עבדי
לפני מפני שדומה זה לזה אלא גלוי
ודוע לפני מי שאלמר והיה העולם
שעתידין יראי לומר כבר מכלם
הקצ"ה לנבוכדנצר לפיכך הקדים
הקצ"ה וקרא עבדי לנבוכדנצר כדי
להחזיר להן תשובה: **עבד למי נכסים**
למנו. כלומר נבוכדנצר עבדי הוא
ויכול מה שקנה לי הוא ועדיין לא
יאלחם מרשותי: **והעולה על רוחכם**
אמר אל המור. כל מה שאתם

הגהות הגר"א

[N] גמ' כתיב הכא כרע
שכב. נמחק ב' תיבות כרע
שכב ונ"ב מופל:

מוסף רש"י

וילך שפי. אשליישי"ש,
כמו (חולין מז:): דסף
מדוכמיה (סוטה י').
שפיפון. שפייה כפולה
(שם). שתום העין. ולא
אמר שתום העינים
(במדבר

הוא לכן הארמי בעוד שבא
ואחת בימי שפוט השופטים
יוחנן אביו בנו הוא לו בנביא
יהושע היא דתניא ר"א און
אלו פושעי ישראל כל גוים ע
נאמר בכל גוים והלא לא
כל גוים שכחי אלהים ואף א
מות ישרים תהא אחריתי כמ
לא היה להם שלום מעולם
האחד אם איני עוזרו היום ה
אינשי כרכושא ושונרא עבדו
דאמר להו לינו פה הלילה והי
כלפי שמיא מהני מעיקרא כתי
בלא תאגא היא דכתיב ונאכ
בלעם חיגר ברגלו אחת היה ע
סוס בלעם סומא באחת מעיניו
התם והנה המן נופל על המט
אתונו מ"ד קוסם באמתו היה כ

דקאתי מיהודה מואב סיר רחצי זה גחלי
שלקה על עסקי רחיצה על אדום אשליך
נגעלי זה דואג האדומי עלי פלשת התרועעי
אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע
אם יבא דוד שהרג את הפלשתי והוריש את
בניך גת מה אתה עושה לו אמר להן עלי
עשותן ריעים זה לזה ימדוע שובבה העם
הזה ירושלים משובבה נצחת וגו' אמר רב
תשובה נצחת השיבה כנסת ישראל לנביא
אמר להן לישאל חזרו בתשובה
אבותיכם שחטאו היכן הם אמרו להן
וגנביאיכם שלא חטאו היכן הם שנאמר
אבותיכם איה הם והגנביאים הלעולם יחיו
אמר להן (אבותיכם) חזרו והודו שנאמר
אך דברי וחוקי אשר צויתי את עבדי
הנביאים וגו' שמואל אמר באו עשרה בני
אדם וישבו לפניו אמר להן חזרו בתשובה
אמרו לו עבד שמכרו רבו ואשה שגרשה
בעלה כלום יש לזה על זה כלום אמר לו
הקב"ה לנביא לך אמור להן איזה ספי
כריתות אמכם אשר שלחתיה או מי מגושי
אשר מכרתי אתכם לו הן בעונותיכם
נמכרתם ובפשעכם שלחה אמכם והיינו
דאמר ריש לקיש מאי דכתיב דוד עבדי
נבוכדנצר עבדי גלוי וידוע לפני מי שאמר
והיה העולם שעתידין ישראל לומר כך
לפיכך הקדים הקב"ה וקראו עבדו עבד
שקנה נכסים עבד למי נכסים למי והעולה
על רוחכם היה לא תהיה אשר אתם אומרים
נהיה כגוים כמשפחות הארצות לשרת עין
ואבן חי אני נאם ה' אלהים אם לא ביד
חזקה ובזרוע נטויה ובחימה שפוכה אמלך
עליכם אמר רב נחמן כל כי האי ריתחא
ליריתח רחמנא עלן ולפרוקינן ויסרו למשפט
אלהיו יורנו אמר רבה בר בר חנה אמר להן
נביא לישראל חזרו בתשובה אמרו לו אין
אנו יכולין יצר הרע שולט בנו אמר להם
יסרו יצריכם אמרו לו אלהיו יורנו ארבעה

זלעם ה'ה: זנו הוּא. לזלעם זנזיאות זשלעם גדול מאזיז
זנזיאות: ה'ה שאר נכרים אסו. כלומר מדקא חשיב תנא דמתניתין
זלעם שה'ה נכרי זבדי' הדיוטות וקאמר דאין לו חלק מכלל זשאר
נכרים י' להם חלק: מתניתין מני וכו'. א"ל ר' יהושע אלו נאמר ישובו
רשעים לשאלה א כלל הגוים משמע
דקאמרת השאלא דכתיב לזו גוים
שכח' אליהם לז משמע אלא אונת
השוכחים אלוה כגון זלעם [ושכמותא]
אזל אחריני אמו דאמרין זריש
פרקין (דף סא:) ורעו זריש זאזכס
וכני נכר אכריש לעולם ה'ה: מאי
יניחו כל גוים שכחי אליהם. דמשום
הכי זורר הקב"ה הרשעים זשהם
ונותן אותם זגיהנם ואין להם חלק
לעתיד אלא זשאר י' להם חלק: ואף
אוסו רשע נתן סימן זעלמו. שאין
לו חלק לעתיד: תמוס נפשי מוס
ישרים. אס ימות מיתת עזמו תהא
אחריתי כמורו דודאי י' לו חלק
עמהם: ואס לאו. לזל ימות אלא
יהרג הנני הולך לעמי לגיהנם: לא
יהי להם שלום. דכתיב המכה אס
מדין זשדה מוראז: זכזבין. זעושין
כאזס שכועס פניו זכזבין:
זכרושסא. חולדה: זכרושסא
זשורא. אין להם שלום מעולם:
זיש גדא. מזל רע: כלום י' אז
זשונא אס זנו. שהוא זבור זיאמר
לו הקב"ה קלל את זני דקאמר
זלעם אלו פה [הלילה]: אזאזא
אפילו כלפי שמיא מהני. דלאהי
ליה מה שהזקיף פניו לומר לשלוח
זלק א לינו פה שזמר לו הקב"ה
זתחילה לא חלק והדר אמר לך:
מלכוסא זלל תבא. כלומר שררה
גדולה ואינו חסר אלא כתר מלכות:
אניי היום רך ומשוח מלך והאנשים
האלה קשים ממני. כלומר איני גדול
מהם אלא משחת מלכות: שפי. כמו
(חולין דף מד:) זוקא דאטמא דשך
מדוכתיה: שפיפון. משמעו שמים:
שסוס טעין. שסוס פתוח כמו שמונו
ניכר) כלומר עינו אחת פתוחה מכלל
דהאחרת סתומה והכי נמי מתרגמין
דשפיר חוי. אית דמפרשי שח: כמו
ססוס ולאו מילתא היא: קוסס
זאמסו. כגון מעלה זזוכרו:
כרע

הדיוטות בלעם ודואג ואחיתופל וגחזי: בלעם^א בלא עם דבר אחר בלעם שבלה עם בן בעור שבא על בעיר תנא הוא בעור הוא כושן רשעתים על בעיר כושן רשעתים דעבד שתי רשעיות בישראל אחת בימי יעקב וה' שמו לבן הארמי שמו כתיב^ב בן בעור וכתוב^ג בנו בעור אמר רבי בלעם הוא דלא אתי לעלמא דאתי הא^ד אחריני אתו מתניתין מני רבי^ה יישובו רשעים לשאולה כל גוים שכחי אלהים ישובו רשעים לשאולה^ו יחי אלהים אלו פושעי עובדי כוכבים^ז דברי ר"א^ח אמר לו ר' יהושע וכי אמר אלא כל גוים שכחי אלהים אלא ישובו רשעים לשאולה מאן נינהו^ט תו רשע נתן סימן בעצמו אמר^י תמות נפשי מות ישרים אם תמות נפשי ואם לאו^{יא} הנני הולך לעמי^{יב} ויילכו זקני מואב וזקני מדין תנא מדין ומואב של לשני כלבים שהיו בעדר והיו צהובין זה לזה בא זאב על האחד אמר אותו ולמחר בא עלי הלכו שניהם והרגו הזאב אמר רב פפא היינו דאמרי לולא מתרבא דביש גרא וישובו שרי מואב עם בלעם ושרי מדין להיכן אזול כיון^{יג} נתתי אתכם דבר אמרו כלום יש אב ששונא את בנו אמר רב נחמן חוצפא אפילו לא תלך עמהם ולכסוף כתיב^{יד} קום לך אתם אמר רב ששת חוצפא^{טו} מלכותא היום רך ומשוח מלך והאנשים האלה בני צרויה קשים ממני וגו'^{טז} א"ר יוחנן אמר^{יז} וילך שפי שמשון בשתי רגליו שנאמר^{יח} שפיון עלי אורח הנושך עקבי יהיה שנאמר שתום העין קוסם באמתו היה כתיב הכא^{יט} נופל וגלוי עינים וכתוב וגו' איתמר מר זוטרא אמר קוסם באמתו היה מר בריה דרבינא אמר שבא על אמרו ומ"ד בא על אתונו היה כתיב הכא^כ כרע שכב וכתוב התם^{כא} בין רגליה

הַאֲנָשִׁים קוֹם לֵךְ אִתָּם וְאָרְךָ אֶת הַדֶּבֶר אֲשֶׁר אֶדְבֵּר אֵלֶיךָ אֹתוֹ תַעֲשֶׂה: כִּמְדָּר כִּכ כ
 19. וַיֹּאמֶר בְּלָעֶם בְּלֻקֵּל הַחֵיטֵב עַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא: כִּמְדָּר כִּכ ג
 בְּרַחֲמֵימֵי מִי הִי: כִּמְדָּר כִּכ ד
 20. וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא: כִּמְדָּר כִּכ ה
 21. וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא: כִּמְדָּר כִּכ ו
 22. וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא: כִּמְדָּר כִּכ ז
 23. וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא: כִּמְדָּר כִּכ ח
 24. וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא: כִּמְדָּר כִּכ ט
 25. וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא: כִּמְדָּר כִּכ י
 26. וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא: כִּמְדָּר כִּכ יא
 27. וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא: כִּמְדָּר כִּכ יב
 28. וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא: כִּמְדָּר כִּכ יג
 29. וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא: כִּמְדָּר כִּכ יד
 30. וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא: כִּמְדָּר כִּכ טו
 31. וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא: כִּמְדָּר כִּכ טז
 32. וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא: כִּמְדָּר כִּכ יז
 33. וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא: כִּמְדָּר כִּכ יח
 34. וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא: כִּמְדָּר כִּכ יט
 35. וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא וְעַל פִּלְעָרָה אֲנִי־לֵבָא: כִּמְדָּר כִּכ כ